

Költségek és hasznok: könyvtár és/vagy tartalomgazda?*

Az egyetemi könyvtárak feladataiban egyre meghatározóbb a tudáskezelés, tudásközvetítés, de éppen az IKT-eszközök hatására kialakult környezetben – ahol az egyes szereplők jelenleg egymástól függetlenül építik saját tartalomgyűjteményüket – nem könnyű a „könyvtár egyenlő egyetemi tartalomgazda” kompetenciát elfogadtatni. Ezért kell az együttműködések, szövetségek kialakítására és működtetésére törekedni. A bolognai folyamat, az új felsőoktatási törvény kikényszeríti ezt a változást, de jelenleg a finanszírozási megoldások nem, illetve nem egyértelműen támogatják az egyetemi könyvtárak törekvéseit.

Információs társadalom és egyetemi könyvtár

Az információs vagy tudástársadalom viszonyaihoz való alkalmazkodás, a sikeres stratégiaalkotás képessége nem kis részben az oktatási rendszerek minőségén múlik. Ez a minőség nemcsak iskola és diákja kapcsolatának időszakában jelenik meg, hanem abban is, hogy a „végzetek” milyen tudásszerzési, tudás-karbantartási készségeket sajátítottak el ahhoz, hogy az élethosszig tartó tanulás követelményének megfeleljenek. A távoktatás, az e-learning, a virtuális egyetem kiteljesedésével sokkal szélesebb kör tud bekapcsolódni a különböző szintű oktatási programokba, és ezek a formák lehetővé teszik, hogy a tanulmányokat az egyéni teherbíró képesség, időbeosztás stb. szerint tervezhesse meg a leendő diák. A hibrid (hagyományos és hálózati) oktatási rendszerekben sokkal nagyobb jelentőséget kap a tartalomrendezés, a tananyagok rendelkezésre bocsátása. Az önálló tanulásra való készségekben kiemelten fontos az informatikai, digitális írástudás kialakítása, továbbfejlesztése, amely alapvető fontosságú része a használati képességeknek.

A tananyag és a tartalom elsődlegessége, a felsőoktatási piac nyitottsága szükségessé teszi azokat a könyvtári szolgáltatásokat, amelyek a testre szabott oktatói-kutatói információellátást megoldják, nem kis részben az intézményekben keletkezett tananyagok, tanulmányok, értekezések, és egyéb tudományos munkák hozzáféréseinek megszervezésével, az intézményben keletkezett tudások teljes körű feltérképezésével és rendelkezésre bocsátásával. Ehhez elengedhetetlen feltétel a tudás kezelésével, átadásával és újbóli felhasznál-

hatóságával kapcsolatos stratégiák kidolgozása. Az egyetemi oktatók, kutatók és hallgatók által teremtett tudásokat is tartalmazó tudástárak kialakítása a közeljövő legfontosabb egyetemi könyvtári feladatai közé tartozik.

Az interneten jelen lévő nagy tömegű információ és a publikációs „boom” felértékeli a könyvtárak válogatási és rendszerezési képességeit. A XXI. sz. elején élő emberek számára a legnagyobb kihívást talán az ismeretek, információk mérhetetlen mennyisége jelenti. Jelenleg tehát nem az ismeretek rögzítésének, hanem a releváns ismeretek kiválasztásának képessége látszik a legfontosabbnak. Ez, valamint az intézmények közötti átjárhatóság lehetősége hálózati együttműködések és specializálódást is követel az egyetemi könyvtárraktól.

A felsőoktatás modernizálásának folyamatában ezért fontos kérdés, hogy a képzés és kutatás – mint meghatározó és alapvető egyetemi tevékenység – mellett milyen filozófia és gyakorlat alakul ki az alaptevékenységet támogató szolgáltatások feladatai, tartalma és finanszírozása kérdéseiben. Az egyetemi könyvtárak szempontjából elsősorban az az érdekes, hogy a könyvtár és a felsőoktatási könyvtári hálózat milyen szerepet kap és vállal az intézmény (illetve intézményhálózat) versenyké-

---

*A 2006. április 25-én Kaposváron megrendezett *Információs társadalom és egyetemi könyvtár* c. konferencián elhangzott előadás szerkesztett változata.

pességének megteremtésében, megtartásában. Hol a helye az egyetemi közösség életében, és nem utolsósorban, hogy a könyvtárral – mint szervezettel – kapcsolatban milyen követelmények fogalmazódnak meg, milyen jogosítványokat és kompetenciákat kap az intézményi célok és stratégia megvalósításában?

Finanszírozás kontra költségek, avagy az egyetemi könyvtárak helye a felsőoktatásban

Az egyetemi könyvtáraknak tudásmenedzselő, tudásközvetítő szervezatként való meghatározása nem csak, és nem elsősorban a könyvtárakon múlik. Az új felsőoktatási törvény számos helyen árulkodik arról a felemás megítélésről, amellyel az egyetemi könyvtáraknak szembe kell nézniük. A törvény szerint egy felsőoktatási intézmény létesítésének „minimális (kötelező) feltételeként elő kell írni különösen a feladatellátásához szükséges oktatói, kutatói létszám, az oktatáshoz, kutatáshoz szükséges helyiségek, szociális helyiségek, szabadidős létesítmények, informatikai háttér, eszközök, könyvtár, felszerelések, a működés fedezetét tükröző költségvetés ... meglétét” [15. § (12)]. Más helyütt [19. § (3)] a törvény a könyvtári szolgáltatások biztosításáról beszél, a 148. § (6) bekezdésében pedig megerősíti az állami egyetemeknek a nyilvános könyvtári ellátásban előírt kötelezettségeit. A törvény több paragrafusában említi alapfeladatként a könyvtárak által végzett tevékenységet, az egyetemi könyvtárat pedig szolgáltató szervezeti egységként definiálja.

A felsőoktatási intézmények finanszírozásában az államháztartás alrendszeréből származó támogatás, az átvett pénzeszközök és az intézmény bevételei játszanak szerepet. Az első csoportba tartozó források leosztása normatív úton történik, és a képzési, tudományos és fenntartói feladatok ellátásához járul hozzá. A könyvtárakról nevesítetten a finanszírozási fejezetben a pályázati úton adható támogatások között olvashatunk, de a könyvtárak önállóan nem pályázhatnak, csak az oktatási intézmény vezetője lehet a pályázó.

A törvény egyes részeinek kiemelése után vizsgáljuk meg, milyen kérdéseket vetnek fel a bemutatott bekezdések az egyetemi könyvtárak felsőoktatásban betöltött szerepével és működésük finanszírozásával kapcsolatban.

Könyvtár fenntartás vagy könyvtári szolgáltatás vásárlás?

A felsőoktatás modernizálását célul kitűző szabályozás e tekintetben nem egyértelmű. Az egyetemeken évenként megismétlődő költségvetési tárgyalások, az egyetemi vezetés által kért különböző adatok, üzleti tervek stb. tapasztalatai birtokában azt mondhatjuk, hogy nagyon is fontos arra törekedni, hogy egyértelmű és konszenzusos megítélése legyen az egyetemi könyvtárak feladatainak és finanszírozásának. *Ha ugyanis a könyvtár mint szolgáltató és szervezeti egység kötelező eleme az egyetemi oktatásnak és tudományos munkának, akkor az akadémiai kör részeként határozható meg, s mint ilyennek fenntartását, működését – fizikai valójában is (mint ahogy pl. a tantermeket) –, ezekben a költségekben kell figyelembe venni. Valószínűleg piacképesebb is egy olyan komplex képzési szolgáltatás, amely tartalmazza a tanulási környezetet, az információs írástudást segítő tréninget, és a szükséges tartalmakat is.* Az adott költségvetési évre vonatkozó, a hatékonyságot és gazdaságosságot mérő valós teljesítménymutatókat meg kell határozni még a finanszírozási döntések előkészítésének időszakában. Ehhez a könyvtárak vezetésén kívül az egyetemi vezetésnek, az oktatásnak és a kutatásnak is meg kell fogalmaznia azt, hogy milyen könyvtárat akar működtetni, milyen arányban van szüksége a fizikai terekre, a hagyományos és elektronikus – hálózaton hozzáférhető – szolgáltatásokra. Ezeknek a feltételeknek, igényeknek és mérőszámoknak az esetlegessége, tartalmi tisztázatlansága, valamint a képzés-kutatás és a könyvtár szétválasztása okozza azokat a vitákat, amelyek a könyvtárak vezetése és az egyetemek vezetése között zajlanak a források megosztásakor. A bolognai folyamatban jelentős hangsúlyt kap az intézmények teljesítményét, minőségbiztosítási rendszereinek kialakítását célzó munka, amelyben vagy nincs, vagy nagyon marginálisan van szó a könyvtáraknak az intézményi minőségben játszott szerepéről.¹ Holott a napi tapasztalatok azt mutatják, hogy az európai vagy amerikai egyetemeken hallgatott szemeszterekről visszatérő hallgatók mind sokkal igényesebbek a könyvtár és a könyvtári szolgáltatások iránt.

Az alap-, mester- és doktori képzések szerint szervezett felsőoktatás rendszerében az egyetemi könyvtárak feladataiban is jelentős változások történnek. Az alapképzés, illetve a felsőfokú szakképzés fogadja a legnagyobb létszámban a hallga-

tókat, és ezen a szinten lesz (van) elsődrendű jelentősége a különböző *távoktatási módszereknek*, a *hálózati kommunikációnak* önállóan, vagy a hagyományos oktatási formák kiegészítőjeként. Ehhez a *könyvtáraknak egyetemi és/vagy tudományterületi tananyag-archívumokat, tananyagobjektumokat tartalmazó rendszereket kell kialakítaniuk*, és előtérbe állítaniuk a tartalomkezelési és -szolgáltatási területeket. Az alapszakokon az elektronikus könyvtár a hangsúlyos, ezért az IKT-eszközöknek, a szellemi tulajdon törvényes kezelésének, a könyvtárhasználók informatikai és információs írástudás-oktatásának, és a könyvtárakban (is) elérhető, a tanuláshoz szükséges környezetnek a finanszírozása a meghatározó, amelyet a képzési normatívának, illetve a tandíjnak (költségtérítésnek) kellene fedeznie. Az ehhez szükséges beruházásokra (fejlesztésre, cserére, karbantartásra) is pályázatokat kellene kiírni, illetve a feladatfinanszírozások tervezése során ezekre is figyelniük kellene a döntéshozóknak. A *mester és doktori képzés szintjén* tanulók államilag finanszírozott létszáma sokkal kisebb (egyszerűsítve az alapképzés 35, illetve 10%-a), igaz, hogy a normatíva nagyobb. Ezeken a szinteken rendelkezésre kell(ene) hogy álljon az a *tudományos szakkönyvtár* (hagyományos és elektronikus dokumentumok), és az a *jól képzett tájékoztató szakszemélyzet*, amelyek bázisán az egyes képzések, oktatók egyedi, személyes igényei kielégíthetők. A tudományos szakkönyvtári szint – gyűjteményével és szolgáltatásaival – szervezi, közvetíti és hozzáférhetővé teszi az egyetem oktatási és tudományos teljesítményét (belső tudás), illetve lehetővé teszi az adott tudományterület(ek) oktatásához és kutatásához szükséges szakirodalom (külső tudás) elérését. A tudományos szakkönyvtári szolgáltatások bevételeket is termel(het)nének az intézménynek, ha a könyvtárat az oktatás-kutatás partnerként fogadja el, és ha a szellemi tulajdonnal kapcsolatos egyetemi szabályzatok elkészülnek, és kizárják, hogy az egyéni hasznok az intézményi hasznok elé kerüljenek.

Az átlátható és gazdaságos finanszírozási rendszer működéséhez szükséges az is, hogy egyaránt ismertek legyenek a képzés, a kutatás és az egyetemi könyvtár működésének költségei, és az indokolt ráfordítások mind az állami támogatásban, mind a piacon érvényesülhessenek. Az egyetemi könyvtárak költségvetés-meghatározásának jelenlegi mechanizmusában nincsenek olyan normák, teljesítménymutatók, amelyeket a finanszírozó is és a felhasználó is elfogad, ezért a könyvtár a

költségeit nem tudja érvényesíteni sem a fenntartói finanszírozásban, sem a piaci értékesítésben.

A könyvtár, illetve a könyvtári ellátás fenntartásának az előzőkkel szorosan összefüggő kérdése a költségszámítás módszertana, és az elismert költségek köre. Ha a könyvtár az egyetem szerves része, mint az alapfeladatokat támogató szolgáltatási egység, akkor a képzéseknek és a kutatásoknak nyújt szolgáltatásokat, velük kerül elszámolási kapcsolatba, s az egyes képzések, kutatások által „megvásárolt” szolgáltatások szerint akár képzésenként is eltérők lehetnek az elfogadott költségek. Ehhez az elszámolási formához az szükséges, hogy a közvetett és közvetlen költségek, illetve az egyes szolgáltatások, szolgáltatási modulok költségei elkülöníthetők, meghatározhatók legyenek. Az „egy használó” tartalmi tisztázása fontos mind a tandíjak és költségtérítések megállapításánál, mind a törvényekben előírt kedvezmények, ingyenes használatok finanszírozójának meghatározásakor. Jelenleg ugyanis a költségeket csaknem teljes egészében az államilag finanszírozott hallgatói kör után kapott forrásokból fedezik, a könyvtárhasználati díj nem része a tandíjnak, illetve a tandíjából könyvtár-finanszírozás nem, vagy csak ritkán történik.

A könyvtárak finanszírozásában a fenntartás-üzemeltetés, a bér és járulékok, az állománygyarapítás, és nem utolsósorban az IKT-eszközök fejlesztése, cseréje, karbantartása a meghatározó költségfajta. Jelenleg nincsenek olyan kötelező (vagy konszenzusos) tudományterületi normatívák, amelyek kimondják, hány hallgatóra kell egy férőhely, egy könyvtáros, mennyi az egy hallgatóra vagy kutatásra eső állománygyarapítás összege, milyen a minimális IKT hardver- és szoftverfelszereltség egy egyetemi könyvtárban.

A könyvtári szolgáltatás megvásárlása akkor válhat az egyetemi oktatás és kutatás – és tegyük hozzá – az egyetemi könyvtárak számára alternatívává (az előbbieknél választék-, az utóbbiaknak forrásbővítés), ha az eddig bemutatott problémákat (közös gondolkodással) megoldják. Jelenleg ugyanis a könyvtári ellátás nem piacépes termék, gyakorlatilag nincs ára, a beiratkozási díj címen szedett hozzájárulás a ráfordításoknak csak töredékét fedezi, és mindaddig nincs lehetőség a költségeket fedező díjak megállapítására, amíg a fenntartók, a könyvtári és felsőoktatási ágazat ebben nem állapodnak meg.

A könyvtári ellátás szorosan kapcsolódik a képzés és a tudományos kutatás feladataihoz. Hogy ez nem mindig nyilvánvaló, arról a könyvtárak is tehetnek, mert szervezetük, a vezetőkkel való kommunikációs, és a szolgáltatások igénybevitelével kapcsolatos információs rendszer kialakításában kevés figyelmet fordítanak a képzési és kutatási struktúrákból, illetve az egyéni vezetői igényekből adódó – sokszor látens – elvárásokhoz való alkalmazkodásra.

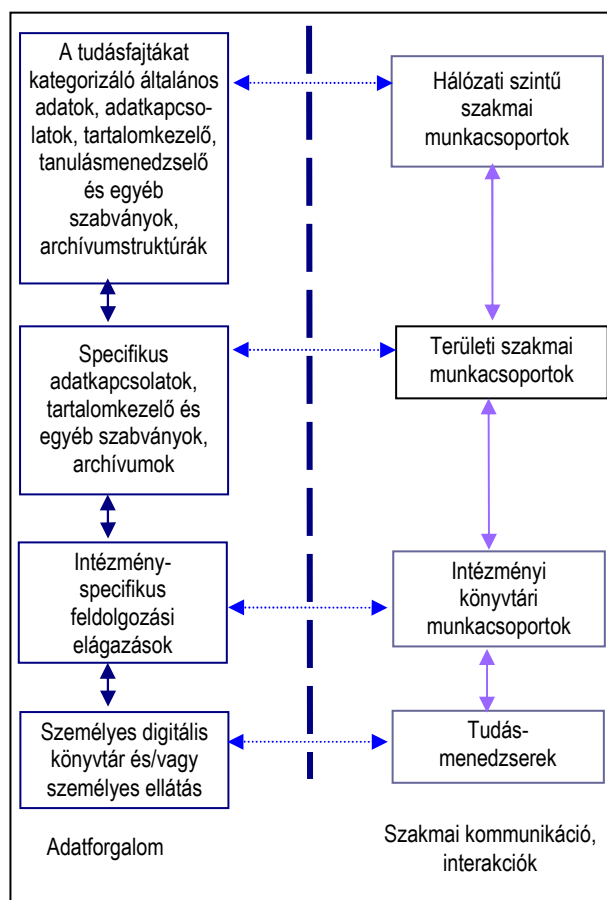
Az egyetemi könyvtári hálózat és annak egyes tagjai speciális helyzetben vannak, mert nem általánosságban a felsőoktatás, hanem konkrétan a fenntartó intézmény igényeinek megfelelően kell működniük. Ez azt jelenti, hogy gyűjteményük és szolgáltatásaik azért egyediek, mert folyamatában leképezik az egyetemen folyó tudásátadási, tudás-termelői tevékenységet.

Az adott szolgáltatás költségviselőjének meghatározása nem különösebb szellemi kihívás, de annak elfogadtatása, hogy a használt szolgáltatások költségeit meg kell(ene) fizetnie, meglehetősen nehéz feladat. Igaz ez a könyvtári szolgáltatásra általában (l. a költségekkel még köszönő viszonyban sem lévő könyvtárhasználati díjakat), az intézményi könyvtári hálózat egyes tagjai közötti elszámolásokra, a törvényekben előírt [pl. felsőoktatási törvény 95. § (3)] kedvezmények fedezetének hiányára egyaránt.

Információs társadalom és költséghatékonyság

A mobil, rugalmas, és különböző irányokból egymásba illeszthető képzési választék mellé egy hasonlóan rugalmas, igények vezérelte, hálózatban működő, és erősen specializálódott információ- és tartalomszolgáltatásokat nyújtó struktúrára van szükség. Az egyetemi könyvtári jövőkép hosszú távon nem könyvtári jövőkép, hanem a könyvtárak, múzeumok, levéltárak, tartalomszolgáltatók, kiadók együttes szolgáltatási kínálata, amely folyamatosan képes a tanuláshoz szükséges tartalmak létrehozására, a tudások összegyűjtésére, közvetítésére és eljuttatására – együttműködésben az oktatókkal – a valóságos vagy virtuális tantermekbe. A könyvtárak jelenlegi tevékenységét inkább a felkészülés jellemzi erre az eljövendő szerepfelfogásra, beleértve ebbe a névváltoztatás (könyvtár helyett információs központ stb.) körüli kísérleteket, a digitalizációs munkát, a metaadatbázisok építését, és a szabványosítási kénokat egyaránt. A hibrid, vagy más szerzők szerint komplex könyvtár hagyományos funkcióinak fenn-

maradása nagyban függ a könyvtárak tevékenységétől is. A digitalizálási projektekkel (akár archiválási, akár szolgáltatási szándékok vezérik), a gyorsításban mind nagyobb hangsúlyt kapó elektronikus szövegek és szolgáltatások beszerzésével (ez az Egyesült Királyságban már eléri a rendelkezésre álló keretek 30%-át), a honlapokról elérhető mind több szolgáltatással maguk is a virtuális könyvtár irányába tolják a folyamatokat. Az egyetemi könyvtári hálózat – bár sokféle példát lehet találni az együttműködésre – még nem szervezte meg azt a hálózati kommunikációt és közös munkát, amelyet az IKT már most is tudna támogatni. A 1. ábra az együttműködésnek egy lehetséges formáját mutatja be.

1. ábra Tudáskezelési kapcsolatok a felsőoktatási könyvtárak között

A felsőoktatási könyvtári hálózatban a különböző szintek kompetenciáinak meghatározásához szükség van a rendszer stabil és instabil elemeinek elkülönítésére. Ezen az értendő, hogy mindaddig, amíg a szolgáltatások jellemzői a teljes felsőoktatásra igazak, addig a feladat megoldására a hálózat egésze számára kötelező feltételeket, eljárás-

kat kell kialakítani; amíg a jellemzők a tudományterületen belül érvényesek, addig tudományterületi hálózati szinteken kell szabályozni, és így tovább. Ezzel a módszerrel lehet létrehozni azt a szervezeti hálót, amelyben az egységesítés, szabványosítás és szabályozás elősegíti az alapmodulok és -panelek létrejöttét és kompatibilitását, amelyekből az alsóbb szinteken nem térnek el, hanem az adott felhasználói igényeknek megfelelően bővítik, szélesítik a lehetőségeket.

A felsőoktatási rendszerben működő könyvtárak egyrészt meghatározott tudományterületek szakkönyvtárai, másrészt olyan rendszeres elemek, amelyek különböző egyetemeken, de azonos tudományterület ellátásával foglalkoznak. Ez az adottság szükségképpen meghatározza a felsőoktatási könyvtári rendszer közös feladatait, amelyek az azonos típusú dokumentumok kezelését (pl. tankönyvek), az azonos ismérvekkel azonosítható felhasználók ellátását (pl. oktatók, hallgatók), és azonos tulajdonságokkal leírható szolgáltatások (pl. tartalommenedzselés, témafigyelés) nyújtását jelentik. Rendszerszintű feladat azoknak a moduloknak (pl. tankönyvadatbázis, aggregált [tematikus] adatbázisok, oktatói, hallgatói alaprofil) a létrehozása, amelyek az egyes intézményekben folyó perszonalizációs tevékenység alapjai lehetnek.

A felsőoktatási könyvtári rendszert a tudományterületek, képzési ágak és tantárgyak szerint kell kialakítani, mert ezzel a felosztással érhető el a felsőoktatásban keletkezett és beszerzett explicit tudások átláthatósága. Az oktatót és kutatót témák tartalmi kezeléséhez a különböző intézményekben megkezdett tárgyszórendszerek, tezaszók építésének összehangolására is szükség van. Ehhez a munkához ki kell alakítani a fogalomszótár modult, s annak feltöltési és keresési mechanizmusait, hiszen a könyvtárak gyakran szembesülnek a tudomány új fogalmaival, a különböző kutatók által adott definíciókkal. Ez a modul nemcsak az értelmezések egységesítését támogathatja („közös nyelv”), hanem a tudományterület fejlődését, változásait is meg tudja mutatni.

Ennek a megvalósításához olyan szervezet kell, amelyben rendszerszinten működnek a szervezeti közti egységek, amelyek saját működési tapasztalataikból folyamatosan hozzák az észrevételeket; ezekből választják ki és építik be a rendszer egészére érvényeseket. A szervezeti közti működés elengedhetetlen feltétele, hogy a könyvtárakban létrehozott tudásokat is megosszák. Ehhez olyan informatikai háttér szükséges, amely egyrészt munka-

felület, amelyen keresztül lehetőség van az egységes modulok (szerzői, kiadói, tárgyszó, kurzus, tantárgy stb.) használatára és építésére, másrészt egy tudástár- és a tudás megosztására alkalmas kommunikációs felület, ahol az egyes könyvtárosok megfelelő szerkezetben találják meg azokat a tudáselemeket, amelyeket felhasználhatnak munkájukban, és ha szükséges, gyorsan és egyszerűen tudnak egymással szakmai kérdésekben egyeztetni. Ilyen kezdeményezések már megjelentek a felsőoktatási könyvtárak körében (elektronikus dokumentumok feldolgozásával kapcsolatos tapasztalatok, a könyvtárakban kifejlesztett szoftverek közreadása stb.), ezeket fel kell erősíteni, és formalizálni kell. Az innovációra fogékony munkatársak közötti párbeszédet és tudásmegosztást megfelelő motivációs eszközökkel is ösztönözni kell.

Az egyetemi könyvtár helye az egyetemi versenyképesség támogatásában

A tudáskezelés mint a versenyképesség feltétele

Az egyetem olyan tudásszervezet, amelynek célja, hogy különböző tudományterületek magas szintű ismeretanyagát átadja, bővítse, valamint a művelt tudományterületen elért oktatási és kutatási eredményeit kommunikálja a tudományos világ, és általában a társadalom számára. Tudásteremtő, -megosztó és -átadó tevékenységeket végez, amelyek sikerét a társadalom az egyetem oktatóinak az adott tudományban való elismertségével, az egyetemen végzett diplomások további szakmai életútjával, valamint a társadalmi és gazdasági problémák megoldásában való részvétellel méri. Ezért fontos az információs vagy tudástársadalomban, hogy ez a színvonal, ez a minőség megnyilvánuljon, látható is legyen. Az átláthatóság feltételezi, hogy az egyetem képes megjeleníteni saját tudását, aminek egyik fontos eszköze a tudásmenedzselés. Ez viszont megköveteli az egyetemi könyvtáraktól, hogy az egyetem belső tudását teljes körűen számba vegyék, vagyis ne csak az oktatói publikációk, műhelytanulmányok, a szakdolgozatok, TDK-dolgozatok és disszertációk kerüljenek a gyűjteményekbe, hanem az előadások, oktatási segédanyagok, esettanulmányok, működéssel kapcsolatos anyagok stb. is. Az egyetemi könyvtárak új feladatának lényege a szervezés, méghozzá az adott egyetemi, tanszéki vagy oktatói tevékenységhez szükséges információk, dokumentumok elérésének megszervezése a megfelelő időben, formában és kényelemmel.

Az egyetemen keletkezett explicit tudásokat megkülönböztethetjük az egyetemen folyó tevékenységek szempontjából:

- a képzés során létrejött belső tudások: tankönyvek, jegyzetek, előadások, előadásvázlatok, prezentációk, oktatási segédanyagok, esettanulmányok, vizsgakérdések, tesztek, a hallgatók által írt dolgozatok (TDK, szakdolgozat stb.), tantervek, órarendek;
- a kutatás során létrejött belső tudások: szakönyvek, szacikkek, tanulmányok, doktori disszertációk, konferenciaanyagok, tudományos viták összefoglalói, műhelytanulmányok stb.;
- az egyetem működése kapcsán létrejött belső tudások: szabályzatok, rektori utasítások, éves beszámolók stb.

A felsorolt tudások egy része az egyetemi közösség számára készül, a külvilág számára nem publikus, más része viszont éppen azokat a láthatatlan tudáselemeket tartalmazza, amelyek az intézményi kultúrát, imázst hordozzák.

Az állami egyetemek könyvtárai egyben a magyar könyvtári rendszer nyilvános könyvtárai, amelyek nyitva állnak valamennyi magyar állampolgár számára. A nyilvános szolgáltatások tartalmilag jelentős átalakuláson mennek át a felsőoktatás modernizációjával, szerepük megnövekszik a hatékony tanuláshoz szükséges képességek megtanításában, és nem utolsósorban a tanulási források rendelkezésre bocsátásában. Az a tény, hogy az egyetemek sokféle felnőttképzési programot is indítanak mind valóságosan, mind virtuálisan, alapvető tanulóhellyé teszi az egyetemi könyvtárakat. Az információs, illetve tudástársadalomban a tanulás olyan „kvázi” közjósággá válik, amelynek fogyasztásából nem zárható ki senki, és az igénybevételnek a fogyasztásban megjelenő többi szereplő számára pozitív hozadéka van.

A közszolgálatosság ebben az értelemben a tudásátadás és -hozzáférés demokratizálásában, a versenyképesség elősegítésében jelenik meg. Éppen ezért fontos, hogy az egyetemi könyvtári hálózat együttesen alakítsa ki azt a stratégiát, amely ennek a célnak az eléréséhez szükséges. Csak ebben az esetben lesznek képesek a hálózat intézményei azt a speciális kínálatot megfogalmazni, amely kapcsolódik az adott egyetemen oktatott kurzusokhoz, ugyanakkor elérhető a hálózat valamennyi tagjánál.

A tanulás az információs, illetve tudástársadalomban megjelenő speciális közjóság, de a képzési

kínálat tartalmát meghatározza az egyetem tudományos profilja, intézményi kultúrája. Az egyes intézmények képzési kínálata, és a hozzáférési csatornák kiválasztása ezért hordozza mindazokat a megkülönböztető jegyeket, amelyek alapján a szolgáltatások egyedivé, az intézményre jellemzővé tehetők.

Az egyetemi könyvtárak az egyetemi tudás menedzselésével összefüggésben számos olyan többlétszolgáltatás kialakítására lesznek képesek, amelyek információkat adnak a külső felhasználóknak az egyetem működéséről, az ott folyó oktatásról, a különböző képző intézmények különbségeiről. Hogy ezek milyen mértékben nyernek publicitást, és kerülnek be a nyilvános szolgáltatásokba, az elsősorban az egyetem nyitottságától, a belső folyamatok láthatóvá tételével kapcsolatos vezetői döntésektől függ. Mivel az egyetemi tudásokban birtokosként az egyén és a szervezet is jelen van, ezekben a döntésekben az egyéni tudástulajdonosok szerepe is jelentős.

A felsőoktatás egységes rendszer, de a rendszert alkotó intézmények versenyhelyzetben vannak, ahol egymással és más tudáspiaci szereplőkkel mérik össze magukat a globális oktatási piacon. A verseny a bevételek és források megszerzéséért, a mennyiségi és/vagy minőségi hallgatói létszámokért, a megfelelő oktatói gárdáért, a tudományos kiválóságért, a kutatási megrendelésekért, tanácsadásért stb., vagyis morális, gazdasági és tudományos célokért folyik. Ennek következtében az egyes intézmények érdekei eltérnek, s megjelennek az intézményi tudások között azok az innovációk, stratégiai tudások, amelyek az intézményi „üzleti titok” körébe tartoznak, s amelyek megosztásában az intézmények rendszerszinten nem érdekeltek. Ezek a tények szintén befolyásolják a publikus, az ágazaton, illetve az intézményen belül hozzáférhető tudásokkal kapcsolatos döntéseket.

Egyetemi rangsorok – könyvtári feladatok

Az elmúlt években egyre inkább figyelünk a magyar egyetemeknek a különböző egyetemi rangsorokban való megjelenésére, noha ilyen ranglisták a nyolcvanas évek vége óta jelennek meg. A rangsorok módszertana nem egységes, különböző szempontok szerint mérik az egyetemi teljesítményeket. Eltérő mértékben veszik figyelembe az oktatási és kutatási munka mérésére alkalmas mutatókat. A ranglistákban közös, hogy a publikációs tevékenység, valamint a kibocsátott PhD-fokozatok száma jelentős szerepet kap.

Az egyetemi könyvtárak feladatuknak tartják, hogy az egyetemi oktatók publikációit összegyűjtsék, elérhetővé tegyék. Foglalkoznak azzal is, hogy az egyetemi szerzőkre való hivatkozásokat elemezzék, de azzal nem, hogy bizonyos időközönként publikussá tegyék a hivatkozásokat, pl. tudományterületenként, tudományáganként, vagy hogy kövessék a tananyagok mozgását a felsőoktatás rendszerén belül vagy az oktatási piacon. A publikációs tevékenység megmutatása olyan marketing-szolgáltatást is jelent, amely akár az oktató személyes bemutatkozó anyagához (külföldi tanulmány, oktatási-kutatási meghívás, konferencia-részvétel stb.), akár az egyetemi versenyképesség támogatásához, a különböző rangsorokban való előkelő helyezés megszerzéséhez is felhasználható.

Egyetemi archívum – virtuális könyvtár

A felsőoktatási képzés átalakulását támasztják alá azok a kezdeményezések, amelyek a távoktatás és e-learning területén már léteznek, annak ellenére, hogy ezeket az oktatási módszereket többen a régi levelező oktatás reinkarnációjaként értékelik, csak éppen az IKT-eszközök használatát tekintik nívóvumnak. Való igaz, hogy ezeknek az új formáknak a mindennapi alkalmazásához jelenleg még nem megoldott a fejlesztési háttér finanszírozása; a törvényi szabályozás, a minőségbiztosítási és akkreditációs követelmények kidolgozása is éppen csak megkezdődött. Ennek ellenére mind az állami és magán-felsőoktatásban, mind az oktatási piacon számos példát találunk a távoktatási és e-learninges megoldásokra.²

Külön kell szólni azokról az innovációkról, amelyek a felsőoktatási könyvtári rendszerben láthatók. Ezek ugyanis azok a szolgáltatások, szolgáltatáscsírák, illetve az elektronikus dokumentumok feldolgozásával kapcsolatos új munkatapasztalatok, amelyekből a rendszer inputoldala felépíthető. Az egyetemi könyvtárak gyűjteményeiben is egyre nagyobb számban található elektronikus dokumentumok, és a munka egyre nagyobb hányadát jelenti a tartalomkezelés, és a hálózati szolgáltatások menedzselése. A könyvtárak a tartalomkezelés egyéb területeivel is foglalkoznak. A *Budapesti Corvinus Egyetem (BCE) Központi Könyvtára* jelenleg a *Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemmel*, a *GKI-val* és az *Eszterházy Károly Tanárképző Főiskolával* közösen a gazdasági tartalmak visszakeresésével kapcsolatos mesterségesintelligencia-kutatás résztvevője. Ennek a kutatásnak a során több mint 4000 digitális

dokumentum feldolgozása történt meg, amelyek jelenleg még csak a kutatás számára érhetőek el.

A jelenlegi technológiai háttér, a szélessávú internet-hozzáférés gyors terjedése, a vezeték nélküli technológiák, a digitális konvergencia lehetővé teszi az automatizált és testre szabott megoldások kialakítását. A tananyagfejlesztés ebben a környezetben nem a hagyományos oktatás átalakításával, hanem a tudásmenedzsment informatikai eszköztárának igénybevételével a tudástranszfer érdekében történik. A digitális tananyagkészítés és -használatás területén tapasztalható, hogy a hazai felsőoktatásban az újonnan (az elmúlt évtizedben) keletkezett dokumentumoknak (tankönyv, jegyzet, oktatási segédlet stb.) van elektronikus változatuk. Az egyik probléma az, hogy ezek nem strukturált dokumentumok, nincsenek kialakult formai előírások a készítésükhöz. A másik, hogy eddig nincs kialakult gyakorlata a migrációnak, s ezért az alkalmazáscserék óhatatlanul bizonyos adatvesztésekkel járnak. A harmadik – szervezési és tulajdonjogi kérdéseket felvető – gond pedig az, hogy nincs megoldva a szerzői szövegek szisztematikus gyűjtése, tárolása.³ Mindezek alapján ahhoz, hogy a digitális tananyagok (jelenleg inkább még elektronikus formában előállított szövegekről beszélhetünk) ne csak egy adott kurzus vagy oktató számára legyenek hozzáférhetőek, szervezési és technológiai feladatok sorának végiggondolása és gyakorlati megoldása szükséges:

1. Mindenekelőtt ki kell alakítani, vagy integrálni kell azokat az alkalmazásokat, amelyek lehetővé teszik az egyetemeken a tartalomkezelés szabványos megoldását.
2. Meg kell határozni azon szabványok körét, amelyek alkalmasak a tananyagok, tananyag-elemek (pl. LOM = learning object metadata) használatához, cseréjéhez szükséges kommunikációhoz.
3. Végig kell gondolni a visszamenőlegesség kérdését, vagyis hogy a már meglévő tananyag közül melyeket digitalizálják, illetve gyűjtsék be és konvertálják. Ennek módja hasonló lehet a könyvtárak retrospektív feltárási gyakorlatához, vagyis ha felmerül a tananyag iránti oktatási igény, elkészül a szükséges e-formátum.
4. Tisztázni kell a szerzői jogi kérdéseket a szerző, az egyetem és a közhasznúság szempontjainak figyelembevételével.
5. Érdekeltté kell tenni (pl. minősítés) az oktatás szereplőit a tudásmegosztásban.

Külön kell szólni a papíralapú tananyagok digitalizálási kérdéseiről is, amelyek egyik részproblémája

hasonló a 2. pontban leírtakkal. Jelentős források állnak rendelkezésre a dokumentumok digitalizálására, ezért nem mindegy, hogy ezek a digitalizálási projektek milyen technológiával és milyen céllal valósulnak meg. A képként szkennelt anyagok ugyanis statikusak, belőlük a szükséges tananyag-elemek nem nyerhetők ki. Kétségtelen előnyük ugyanakkor, hogy a hálózaton elérhetővé (szállíthatóvá) válnak, s ezáltal kényelmesebben és sokkal többféle oktatás számára lesznek használhatók.

A tartalomkezelés a digitális tananyagok előállításának meghatározó része. A tartalommenedzselés azokat az eljárásokat és folyamatokat jelenti, amelyek támogatják a tartalmak médiafüggetlen publikálását, annak teljes életciklusában.⁴

A tartalommenedzsment előfeltétele, hogy a tartalom és a forma egymástól elválaszthatók legyenek. Erről az olyan szabványok gondoskodnak, mint az ISO 8879, az XML (eXtensible Markup Language), illetve a köréje gyűlő XSL, SCHEMA, LINK, XPOINTER stb. kiegészítések. Az XML nyelvnek számos változata alakult ki (NewsML, NITF, MathML).

A tartalom és a forma szétválasztása mind a szállítási csatornák megválasztását (többcsatornás publikáció), mind az azonos tartalom többféle hordozón való egyidejű megjelentetését (többplatformos publikáció) is lehetővé teszi. Ez egyúttal azt is jelenti, hogy egy hagyományosan szakcikkeknek nevezett tartalom digitális formában részekre osztható; kiemelhető (vagy beilleszthető) egy-egy ilyen rész (elem), amely lehetővé teszi az elemek újrafelhasználását, másféle kontextusba helyezését. Az azonosításra használt metaadat-struktúrákkal szemben tehát nemcsak a teljes tartalom, hanem a tartalom részeinek azonosítása is követelmény.

A tartalommenedzselés mind a belső, mind a külső tudások feldolgozásában jelentőssé válik az egyetemeken. A könyvtárak feladata ezzel a tevékenységgel tulajdonképpen kompromisszumok nélkül bővíthető, mert a tevékenység teljesen profilazonos.

Az európai és a hazai digitális projektekben kiemelt szerepet kap a multimédiás tartalom és eszközök témaköre, s ezen belül is a digitális örökség és kulturális tartalom; ez egyaránt vonatkozik az európai identitást hordozó kulturális értékekre, és az egyes nemzetek kultúráját bemutató tartalmak fejlesztésére, amelyekből ez az identitás megszületik. A felsőoktatás számára a digitalizációs feladatok elsősorban az adott szakterületen felhal-

mozódott tudományos munkák konvertálásában, valamint a már számítógéppel olvasható szövegek, képi és hangzó dokumentumok gyűjtése, közvetítése és katalogizálása területén jelennek meg. A digitalizációs munka Magyarországon is megkezdődött, amelyet az *Országos Dokumentumellátási Rendszer (ODR)* jelenléte és működése ösztönöz. Ugyanakkor a felsőoktatásban megjelent az internet- és a webalapú technológiák bevonása az oktatási-kutatási munkába, valamint az e-learning alkalmazása – jelentősebb mértékben a multinacionális vállalatoknál –, de az oktatási szolgáltatások iránti kereslet növekedésével egyre nagyobb jelentősége lesz az egyetemi oktatásban is. Az ezekhez szükséges informatikai infrastruktúrának az intézményekben, az oktatás szereplőinek birtokában/használatában vagy a közösségi helyeken rendelkezésre kell állnia.

A felsőoktatási fejlesztésekben kiemelt szerepet kapnak a digitális könyvtárak, a portáltechnológiai lehetőségek. Az intézményekben használt tananyagok cseréjét és közös használatát leginkább az e-learning- vagy tudásportál szolgálná, amely elősegítené a tananyag előállításában a méretgazdaságossági, technológiai korlátok feloldását. Minőségbiztosítási szempontból is könnyítene a képzési követelmények és a tananyag közötti koherencia megteremtésében. A tudásportál lehetővé tenné különböző tudományágak közötti szinergikus hatások erősítését, az oktatási és kutatási tartalmak, innovációk átláthatóságát. A portál mögött a virtuális, digitális egyetemi könyvtárak összehangolt együttműködése áll, amelynek eredményeképpen az oktatás szereplői hozzáférnek a digitális információkhoz.

Az egyetemi archívum építéséről és tartalmáról megállapodásnak kell létrejönnie, és be kell épülnie az egyetemek működési rendjébe (pl. az intézményen belüli kötelességszolgáltatás, az intézményi szerzői jogi szabályozás kidolgozása, a minősítési szempontok meghatározása). A szerzői anyagok intézményi közvetítése a jelenlegi kiadási struktúrákat is érinti, s noha érdeke az egyetemnek, hogy a saját tudását ne kelljen visszavásárolnia, ez csak a szerzőkkel, kiadókkal való együttműködéssel oldható meg sikeresen.

Az egyetemi archívum szolgáltatásainak használata nem képzelhető el egy komplex, a könyvtárhasználókat azonosítani képes autentikációs rendszer kiépítése nélkül, amely megoldja a különböző használói csoportok meghatározását, speciális jogosultságok kiadását, valamint a vezetői infor-

mációs rendszer számára a statisztikai adatok elérését. Az egyetemi könyvtári honlapok így több információt bocsátanak a nagyközönség rendelkezésre az intézményről, a tudományterületek lehetőségeiről, a képzésekről, kutatásokról, eredményekről. Erősödni fog az oktatási és tudományos marketing, az egyediség, a helyi tudások kommunikálása. Az egyetemi könyvtári feladatok ilyen értelmezése magával hozza azt is, hogy a fejlesztések nem a jelenlegi „integrált könyvtári rendszer” környezetének bővítésére összpontosítanak, hanem az intézményi, tudományterületi rendszerekkel való együttműködésre, elsősorban a rendszerek integrációjára.

Fizikai terek, avagy a könyvtár helye az egyetemi közösség életében

A hagyományos könyvtár a maga fizikai valójában lényegesen többre kerül (ha „csak” a működést vizsgáljuk, és eltekintünk az IKT-eszközökkel kapcsolatos ráfordításoktól), mint az elektronikus könyvtár (a kiadások 70-30%-os arányúak). Ezért is nagy a nyomás az egyetemi könyvtárakon a fizikai terek, férőhelyek csökkentésére. A gyakorlati tapasztalatok azonban azt mutatják, hogy a személyes használatok nagyjából állandósultak, és nem nagyon változtak az elmúlt években. Ugyanakkor a hálózati használatok jelentősen növekednek, mert a könyvtárak egyre több olyan megoldást alkalmaznak, amelyekkel hálózaton is elvégezhetőek azok a műveletek (pl. előjegyzés, hosszabbítás), amelyek miatt néhány éve még személyesen kellett bejönni a könyvtárba. (Ez nemcsak a könyvtárak, hanem az egyéb, pl. kormányzati, oktatási szolgáltatások igénybevételével kapcsolatban is elmondható.)

A könyvtári terekben ma már nem csak a hagyományos szolgáltatások használhatók, az egyetemi könyvtár közösség-szervező feladatokat is teljesít, beleértve ebbe a tanári klub egyes funkcióit, a könyvbemutatókat, kiállításokat, kulturális rendezvényeket, szakmai találkozási lehetőségeket. Az alapfeladat – az információ- és tudásközvetítés – magában foglalja nemcsak a szakirodalmi információk, hanem az egyetemi élethez szervesen kötődő egyéb információk elérését is az egyetemi könyvtárban. Ilyenek pl. az egyetemi működéssel, rendezvényekkel kapcsolatos információk, karrierlehetőségek, a diákok és oktatók érdeklődésére számot tartó egyéb ismeretek. Ugyanakkor a klasszikus könyvtári szolgáltatások szervezése és megoldása is változik. A kölcsönzésről való gondolkodásban egyre inkább megjelenik az önkiszolgálás lehetősége,

a különböző intelligens eszközök használata az olvasói és állomány-nyilvántartásban. A dokumentumokon kívül igény van a szoftverek, különböző hardvereszközök kölcsönzésére is.

Tartalomgazda, avagy az egyetemi könyvtár helye a szervezetben

A könyvtár helye, szerepe, elfogadottsága és nem utolsósorban finanszírozása attól is függ az egyetemi közösségben, hogy mennyire képes megértetni, hogy működése az oktatás és kutatás színvonalát is meghatározza, ha az alapfeladatokat ellátók egyértelmű igényekkel és követelményekkel lépnek fel. Az egyetemi könyvtáraknak kezdeményezőként kell ezt az együttműködést építeni; nem lehet a használókra mint passzív információ-fogyasztókra tekinteni, hanem velük együtt kell azt az integrált szolgáltatási környezetet megteremteni, amely érzékelhető módon segíti munkájukat.⁵ Az egyetemi felhasználói csoportok könyvtárhasználatában vannak azonos vonások. Az együttműködés első lépcsőjének már az is felfogható, ha ezek szerint a kategóriák szerint osztályozzuk a szolgáltatásokat, mert ezzel láthatóvá válik a csoport igényeinek megjelenése a szolgáltatás szervezésében. Ez a munka nem állhat meg az „oktatók” mint felhasználói csoport szintnél, hanem meg kell határozni azokat a szempontokat is, amelyek az oktató csoport mélyebb szegmentálására alkalmasak. Ilyenek lehetnek pl.:

- az oktatási hierarchiában elfoglalt hely;
- a képzési szint, az oktatott tantárgyak;
- feladatorientáltság (tananyagkészítés, előadás, kurzustervezés stb.);
- a művelt tudományterület, nyelvismeret, forráshasználati jártasság;
- az információhordozókhoz való viszony, használati szokások;
- együttműködési, kooperációs készség.

Az oktatók akkor lesznek a könyvtár stratégiai szövetségesei, ha munkájukhoz testre szabott, azonnal és kényelmesen fogyasztható szolgáltatásokat kapnak: minél kevesebb időt kell eltölteniük az információforrások megtalálásával, minél rövidebb átfutási idővel áll rendelkezésükre a szakirodalom, ha többet profitálnak a könyvtárak igénybevételével, mint az önálló keresésekkel.

A könyvtárak és a tanszékek

A tanszékek és könyvtárak elsősorban a tartalom- és tudáskezelés, és az új oktatástechnológiai

módszerekhez szükséges képességek kialakításában lehetnek partnerek. Az egyetemeken a tudástermelés elsődleges helye a tanszék. Jelenleg számos tanszéki megoldást látunk (honlapok, tananyagok, prezentációk a hálózaton stb.) arra, hogy a keletkezett tudást valamilyen formában rendszerezék, és elérhetővé tegyék. A könyvtár tudásának felhasználása ezeknek a rendszereknek a kialakításában még kevésbé látható, ezért a könyvtáraknak meg kell mutatniuk azokat a hasznokat (időráfordítás és költségcsökkenés, szabványos megoldások, gyorsabb és hatékonyabb elérés stb.), amelyek közreműködésükkel keletkeznek. Az oktatói publikációk gyűjtésén kívül a tanszék tudásának menedzselése, a tudásarchívumok struktúráinak kialakítása, a külső források tanszéki – oktató-kutató munka igényei szerinti – rendezése (a tanszéki modulok létrehozása) lehet az együttműködések alapja.

A könyvtár–tanszék kooperációknál olyan kutatók is keletkezhetnek, amelyek arra irányulnak, hogy milyen szintű és tartalmú informatikai írástudás szükséges az új oktatástechnológiai eljárások sikeres használatához. Ez a tervezett továbbképzési és felnőttoktatási programok befogadása miatt egyre fontosabb lesz, de a nappali képzésben részt vevők számára is számtalan olyan képességre kell figyelni, amely a hallgató egyetemi és munkaerő-piaci karrierje szempontjából egyaránt lényeges. A doktori iskolák számára – meghagyva az önálló szakirodalom- és forráskutatás elvégzését – lehetőséget nyújthat a könyvtár információs szakembereivel való együttműködésre.

Az egyetemi könyvtárakban meglévő szakmai tudás olyan értéket képvisel, amelyre keresletet lehet építeni a tartalomszolgáltatói piacon. Jelenleg egyes szakértők „megvásárlásán”, nem pedig a könyvtárak és tartalomszolgáltatók közötti szerződéseken alapszik az együttműködés. A tartalomszolgáltatók és az egyetemi könyvtárak együttműködése javíthatja a relevanciát és a hitelességet a tartalomszolgáltatónál, növelheti a keresések gyorsaságát a könyvtáraknál. Ez mindkét fél számára előnyös lehet. Az informatikával támogatott oktatásban és tananyagfejlesztésben az egyetemeken olyan tartalmak jönnek létre, amelyek iránt várhatóan piaci kereslet is megjelenik, aminek következtében a tartalomipar szereplői között – a tudások egyesítésével és az érdekekre való odafigyeléssel – nyereségorientált szövetségek alakíthatók ki. A felsőoktatás modernizálásával kapcsolatos intézményvezetési és forrásteremtési elképzelésektől nem idegen a tudásértékesítésből kelet-

kezett jövedelmek beforgatása a felsőoktatás finanszírozásába. A tartalomipari piacon jelenleg viszonylag kevés a hiteles és értékes, felső szintű tananyag, ezért ebben a piaci résben az egyetemek mint piacvezetők tudnának megjelenni.

Jegyzetek

- 1 A könyvtári minőségbiztosítási rendszer és teljesítménymutatók mellett ezért ki kell alakítani azokat a mérőszámokat is, amelyek láthatóvá teszik a képzések és a tudományos munka számára keletkezett hasznokat.
- 2 <http://tavoktatas.linkcenter.hu>, <http://e-learning.hu>
- 3 Az egyetemi könyvtárak, pl. a BCE Központi Könyvtára gyűjti az egyetemi oktatók publikációit, bekéri az e-formát is, de arról az oktatók döntenek, hogy átadják-e. Ugyanakkor szinte minden tanszék hozzáférhetővé teszi honlapján az általa oktatott tananyagok egy részét. Ez lehet tantárgyleírás, prezentáció, jegyzet stb. A hallgatók között is vannak spontán kezdeményezések, hogy az órai jegyzeteket digitális formában elérhetővé tegyék.
- 4 A könyvtárosok az XML szabvánnyal kapcsolatosan már találkoztak ezekkel az eljárásokkal, sőt egyes könyvtárakban, de a könyvtárosképzésben biztosan megjelent az XML-alapú feldolgozással foglalkozó kurzusok felvételének lehetősége.
- 5 A fiatalabb oktatók információszerezési gyakorlatában már most is jelentős az önálló internetforrás-használat, és a könyvtárhasználattól való távolodás.

Irodalom

- SZIVI Józsefné–NÉMETH Péter: Virtuális elektronikus könyvtár fejlesztési koncepciójával kapcsolatos belső anyagok. Budapest, BCE Központi Könyvtár, 2004, 2005.
- ALFÖLDINÉ DÁN Gabriella: Tudástársadalom és tudományos szakkönyvtári ellátás. Doktori disszertáció. Budapest, 2003. 173 p.
- TÖRÖK Ádám: Az európai felsőoktatás versenyképessége és a lisszaboni célkitűzések. Mennyire hihetünk a nemzetközi egyetemi rangsoroknak? = Közgazdasági Szemle, 53. köt. 4. sz. 2006. p. 310–329.
2005. évi CXXXIX. törvény a felsőoktatásról.

Beérkezett: 2006. V. 19-én.

Alföldiné Dán Gabriella

a Budapesti Corvinus Egyetem
Központi Könyvtárának
főigazgatója.
E-mail:
gabi.alfoldi@uni-corvinus.hu